

Uznání závazku

Uznání závazku z neplatné smlouvy je třeba brát v úvahu i při posouzení nároku z titulu bezdůvodného obohacení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 23 Cdo 405/2013, ze dne 21.2.2014)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně K., spol. s r.o., se sídlem P., zastoupené Mgr. M.H., advokátem se sídlem P., proti žalovanému E. K., o zaplacení 1 779 082,60 Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 5 Cm 189/2005, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 5. června 2012, č. j. 6 Cmo 419/2011-324, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 5. června 2012, č. j. 6 Cmo 419/2011-324, a Městského soudu v Praze ze dne 8. února 2011, č. j. 5 Cm 189/2005-276, ve znění opravného usnesení ze dne 1. března 2012, č. j. 5 Cm 189/2005-317, se zrušují a věc se vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 5. června 2012, č. j. 6 Cmo 419/2011-324, výrokem I. potvrdil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. února 2011, č. j. 5 Cm 189/2005-276, ve znění opravného usnesení ze dne 1. března 2012, č. j. 5 Cm 189/2005-317, kterým byla zamítnuta žaloba o zaplacení 1 779 082,60 Kč s příslušenstvím a rozhodnuto o náhradě nákladů řízení; výrokem II. rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Odvolací soud, jako již ve svém dřívějším rozhodnutí, kterým zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně, dospěl k závěru, že smlouva o prodeji movitých věcí a skladových zásob ze dne 31. 1. 2002, uzavřená mezi účastníky, je v části, z níž žalobkyně dovozuje svůj nárok na úhradu kupní ceny „obchodních práv“, neurčitá, a je tedy neplatná podle § 37 odst. 1 občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“), nebylo-li možno projev vůle obsažený v bodu 2.10. smlouvy ani za použití výkladových pravidel uvedených v § 266 obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“) vyložit tak, že smlouvou mělo dojít i k prodeji obchodních práv s určitým konkrétním obsahem. Odvolací soud z tohoto důvodu dovodil, že nárok na zaplacení žalované částky je třeba posoudit jako nárok na vydání bezdůvodného obohacení.

Odvolací soud vyšel dále ze svého závěru v předešlých rozhodnutích, kterým vyjádřil nesouhlas se závěrem soudu prvního stupně, že žalovaný na svůj závazek vůči žalobkyni částečně plnil zaplacením 500 000 Kč, a že tak uznal svůj závazek ze smlouvy ve smyslu § 407 odst. 3 obch. zák. Již v předešlém rozhodnutí odvolací soud konstatoval, že v dané věci nebyly tvrzeny a ani zjištěny okolnosti, z nichž by bylo možno usuzovat, že poskytnutím částky 500 000 Kč žalovaný uznal i zbytek závazku uhradit úplatu za „obchodní práva“. Dovodil, že úhradou částky 500 000 Kč třetí osobou (svědkyní Mgr. M. K. - sestrou žalovaného) nedošlo k uznání zbytku nároku, jestliže žalovaný tvrdil, že částka 500 000 Kč nebyla plněním na žalobkyní uplatněný nárok, a uvedla-li svědkyně, že nevěděla, na jaký závazek žalovaného byla jí zaplacená částka 500 000 Kč hrazena.

Protože ani na výzvu soudu žalobkyně nedoplnila vyličení pro věc významných skutečností, z nichž by bylo možno dovodit nárok na vydání určité výše bezdůvodného obohacení, a žalobkyně pouze zopakovala dosavadní tvrzení, že jde o nárok za zaplacení ceny podle smlouvy o prodeji movitých věcí a zásob ze dne 31. 1. 2002, odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně dovodil, že

žalobkyně přes poučení soudu neunesla povinnost tvrzení, z nichž by bylo možno posoudit důvodnost uplatněného nároku, proto potvrdil rozsudek soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby jako věcně správný.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání s tím, že považuje dovolání za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) a též podle § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), protože má za to, že je možno zpochybnit, že soud prvního stupně byl vázán právním názorem Vrchního soudu v Praze vysloveným v usnesení č. j. 6 Cmo 63/2008-96, jestliže na základě výsledků dokazování se podle jejího názoru změnila skutková zjištění soudu a změnil se skutkový základ sporu.

Dovolatelka uplatnila dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 písm. a), b) a § 241a odst. 3 o. s. ř.

Za vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí, považuje, že Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí č. j. 6 Cmo 102/2010-252 pouze odkázal na skutečnost, že nebyl respektován jeho právní názor, který uvedl ve svém prvním rozhodnutí pod č. j. 6 Cmo 63/2008-96, v němž uvedl, že pokud nelze nárok posoudit z titulu práva na zaplacení kupní ceny, bylo třeba věc posoudit z titulu práva na vydání bezdůvodného obohacení. Odvolací soud už ale neuvedl, z jakého právního názoru vychází ve svém druhém rozhodnutí, když opomenul odůvodnit, proč považuje právní hodnocení soudu prvního stupně založené na nových skutkových zjištěních za nesprávné.

Oprávněnost dovolacího důvodu podle § 241a odst. 3 o. s. ř., tj. že napadené rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, nemajícího v podstatné části oporu v provedeném dokazování, spatřuje dovolatelka v tom, že nebyl proveden důkaz znaleckým posudkem, který měl podle dovolatelky zásadní význam pro posouzení nároku na vydání bezdůvodného obohacení.

Dovolatelka odůvodnila uplatněný dovolací důvod § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tj. nesprávné právní posouzení věci odvolacím soudem tím, že je přesvědčena, že uplatněný nárok měl být posouzen nikoliv jako nárok z bezdůvodného obohacení, ale jako nárok na zaplacení ceny podle smlouvy o prodeji movitých věcí a zásob ze dne 31. 1. 2002. Má za to, že z provedených důkazů bylo možno učinit závěr, že žalovaný částečným plněním uznal svůj závazek z uvedené smlouvy, jestliže mezi účastníky neexistuje žádný jiný vztah než vztah z předmětné smlouvy a žalovaný před podáním žaloby nikdy nezpochybnil nesplněný závazek na úhradu ceny za převod obchodních práv. Zdůraznila, že žalovaný nepředložil důkazy, kterými by prokázal, že by zaplacení částky 500 000 Kč, půjčené od jeho sestry M. K., nebylo dílčí úhradou tohoto závazku a že by uhrazená částka 500 000 Kč byla samostatným plněním bez návaznosti na předmětnou smlouvu. Dovolatelka poukázala na to, že závazek za převod obchodních práv vedl žalovaný i ve svém účetnictví. Je tedy přesvědčena, že žalovaný došlo k uznání závazku podle § 407 odst. 3 obch. zák. a je povinen uplatněný nárok žalobkyni uhradit.

Dovolatelka proto navrhla, aby Nejvyšší soud České republiky rozsudek odvolacího soudu i soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) se zřetelem k bodu 7. článku II. zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2013, tj. před novelou občanského soudního řádu učiněnou zákonem č. [404/2012](#) Sb. (dále opět jen „o. s. ř.“).

Nejvyšší soud, jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.), po zjištění, že dovolání bylo podáno včas a osobou k tomu oprávněnou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupenou advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., neboť bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen ve věci samé zamítavý výrok rozsudku

soudu prvního stupně, přičemž soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším vyhovujícím rozsudku, protože byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který jeho dřívější rozhodnutí usnesením zrušil.

K námitce dovolatelky, že odvolací soud nemohl vycházet z právního názoru odvolacího soudu vyjádřeném v jeho prvním rozhodnutí, jestliže došlo ke změně skutkových tvrzení a zjištění, a změnil-li se skutkový základ sporu, je třeba konstatovat, že Nejvyšší soud již ve svém rozhodnutí ze dne 19. 10. 2011, sp. zn. 31 Cdo 678/2009, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod označením 27/2012, dospěl k závěru, že rozhoduje-li soud o nároku na plnění na základě skutkových zjištění umožňujících podřadit uplatněný nárok po právní stránce pod jinou hmotněprávní normu, než jak ji uvádí žalobce, je povinností soudu posoudit důvodnost podle všech do úvahy přicházejících hmotněprávních ustanovení. Nejvyšší soud tehdy dovodil, že na postupníka může přejít postoupená pohledávka z bezdůvodného obohacení, i když ji účastníci v postupní smlouvě kvalifikovali jako pohledávku vyplývající ze smlouvy o půjčce. Není tedy možno přisvědčit dovolatelce, že nebylo možno posoudit věc podle hmotněprávních ustanovení bezdůvodného obohacení, jestliže žalobkyně uplatnila nárok z titulu smlouvy, a že by skutková zjištění vedená k prokázání bezdůvodného obohacení měla vést k popření právního názoru odvolacího soudu v jeho prvním rozhodnutí, v němž odvolací soud uvedl, že pokud nelze nárok posoudit z titulu práva na zaplacení kupní ceny, bylo třeba věc posoudit z titulu práva na vydání bezdůvodného obohacení

Nejvyšší soud se dále zabýval posouzením oprávněnosti v dovolání uplatněných způsobilých dovolacích důvodů uvedených v § 241a odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, odvolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny. Vady řízení uvedené v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. se z obsahu spisu nepodávají a dovolatelka ani takové vady nenamítá.

Namítá-li dovolatelka jinou vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, je její námitka směřována k dřívějšimu rozhodnutí odvolacího soudu, které není předmětem dovolacího přezkumu. Jinou vadu řízení, která by se vztahovala k napadenému rozsudku odvolacího soudu, dovolatelka neuvádí, a Nejvyšší soud ani takovou vadu řízení v dovolání neshledal.

Nejvyšší soud proto uzavřel, že uplatněný dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. není naplněn.

Nejvyšší soud se dále zabýval přezkoumáním napadeného rozsudku z pohledu uplatněného dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., kterým je pochybení soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav, tedy případ, kdy byl skutkový stav posouzen podle jiného právního předpisu, než který měl být správně použit, nebo byl-li sice aplikován správně určený právní předpis, ale soud jej nesprávně interpretoval (vyložil nesprávně podmínky obecně vyjádřené v hypotéze právní normy a v důsledku toho nesprávně aplikoval vlastní pravidlo, stanovené dispozicí právní normy).

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že námitka dovolatelky k nesprávnému právnímu posouzení otázky nároku žalobkyně na uplatněné plnění z titulu uznání závazku žalovaným, je důvodná.

Je nutno přisvědčit žalobkyni, že ze skutkových zjištění nevyplývá, že by sestra žalovaného M. K. plnila uhrazením částky 500 000 Kč žalobkyni na jiný nesplněný závazek, než ten, který je uplatněn žalobou, a že by toto plnění bylo samostatným plněním bez návaznosti na předmětnou smlouvu

uzavřenou mezi žalobkyní a žalovaným. Ze skutkových zjištění naopak vyplývá, že uvedená plnila podle pokynu žalovaného na jeho závazek vyplývající z uzavřené smlouvy s žalobkyní. V řízení nebylo tvrzeno, že by mezi M. K. a žalovaným či mezi M. K. a žalobkyní existoval nějaký jiný neuhrazený závazek z jiného právního vztahu. Z těchto skutkových zjištění vyplývá, že žalovaný částečným plněním uznal celý závazek, a že bylo možno aplikovat § 407 odst. 3 obch. zák., podle něhož, plní-li dlužník částečně svůj závazek, má toto plnění účinky uznání zbytku dluhu, jestliže lze usuzovat, že plněním dlužník uznává i zbytek závazku.

Podle přechodného ustanovení § 3030 nového občanského zákoníku (z. č. [89/2012](#) Sb.) – dále jen O.Z., se i na práva a povinnosti, která se posuzují podle dosavadních právních předpisů, použijí ustanovení části první hlavy I. O.Z.

V dané věci je namístě vyložit ustanovení zákona o uznání závazku částečným plněním zejména ve smyslu § 2 a § 6 O.Z.

Podle § 2 odst. 1 O.Z. lze každé ustanovení soukromého práva vykládat jenom ve shodě s Listinou základních práv a svobod a ústavním pořádkem vůbec, se zásadami, na nichž spočívá tento zákon, jakož i s trvalým zřetelem k hodnotám, které se tím chrání. Rozejde-li se výklad jednotlivého ustanovení pouze podle jeho slov s tímto příkazem, musí mu ustoupit. Podle odstavce druhého uvedeného ustanovení nelze zákonnému ustanovení přikládat jiný význam, než jaký plyne z vlastního smyslu slov v jejich vzájemné souvislosti a z jasného úmyslu zákonodárce; nikdo se však nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu.

Zákon tedy nelze vykládat jen z jeho slov, ale je nutno přihlížet především k jeho smyslu. S ohledem na uvedené výkladové pravidlo, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že smyslem a účelem ustanovení zákona o uznání závazku částečným plněním bylo zakotvit zásadu, že pokud osoba bez dalšího částečně plní na svůj dluh, je jejím úmyslem plnit na existující dluh, jestliže výslovně neuvede, že částečným plněním dluh plně neuznává.

Naopak druhá strana závazkového vztahu (věřitel), na jejíž dluh je plněno, je s ohledem na zásadu poctivosti formulovanou v § 6 O.Z. oprávněna očekávat, že dlužník, který bez dalšího plní na existující dluh částečným plněním, a to i prostřednictvím třetí osoby se souhlasem dlužníka, že závazek vůči ní uznává.

Na základě uvedených základních zásad O.Z. lze dospět s ohledem na skutková zjištění soudu k závěru, že v daném případě žalovaný vůči žalobkyni uznal závazek, který je předmětem sporu, jestliže třetí osoba podle pokynu žalovaného plnila na jeho závazek vyplývající z uzavřené smlouvy s žalobkyní, a žalovaný nijak nedal najevo, že ve zbývajícím rozsahu pohledávku žalobce zpochybňuje.

V posuzované věci je případně poukázat též na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4139/2009, veřejnosti dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu – www.nsoud.cz, v němž Nejvyšší soud přijal následující závěr: “Uznáním dluhu podle § 323 odst. 1 obch. zák. se zakládá vyvratitelná domněnka, podle níž se má za to, že tento závazek v době uznání trval. V řízení, ve kterém se domáhá věřitel splnění takového závazku, pak důkazní břemeno ohledně prokázání neexistence závazku nese dlužník.” Obdobně Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 30. 4. 2002, sp. zn. 29 Odo 341/2001, publikovaném v Soudní judikatuře seš. č. 7/2002, pod označením SJ 127/2002, judikoval, že pokud uznání dluhu založilo vyvratitelnou domněnku, podle které se má za to, že závazek v době uznání trval, pak v řízení, v němž se věřitel (žalobce) domáhá splnění tohoto závazku, spočívá důkazní břemeno ohledně neexistence závazku na dlužníku (žalovaném). Z uvedeného vyplývá, že nebylo na žalobkyni, aby prokazovala existenci nesplněného závazku žalovaného vůči ní, jestliže žalovaný částečným plněním a s ohledem na zjištěné skutečnosti související s tímto plněním závazek vůči žalobkyni uznal. Odvolací soud tedy nesprávně posoudil

důkazní břemeno, když pominul, že důkazní břemeno, za situace uznání závazku žalovaným, přešlo na žalovaného. Je pravdou, že pokud je závazek uznán, neznamená to samo o sobě, že existuje, avšak přechází důkazní břemeno z věřitele na dlužníka, který pokud tvrdí, že dluh nevznikl, musí to prokázat (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2003, sp. zn. 29 Odo 180/2003, publikované v Soudní judikatuře seš. č. 7/2003, pod označením SJ 113/2003, v němž Nejvyšší soud dovodil, že unesení důkazního břemene účastníkem řízení nemůže spočívat v pouhém popření skutečnosti, o jejíž existenci platí vyvratitelná domněnka; obdobně judikoval Nejvyšší soud i v rozhodnutí ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 33 Cdo 3496/2011, veřejnosti dostupné na www.nsoud.cz, které dokládá v tomto směru ustálenost judikatury ohledně řešení otázky unesení důkazního břemene.

Skutečnost, že smlouva je shledána neplatnou, nemůže nic měnit na tom, že bylo uznáno právo věřitele na plnění (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. 33 Odo 493/2005, dostupné na www.nsoud.cz, který řešil otázku uznání závazku ve vztahu k bezdůvodnému obohacení za situace uznání závazku z neplatné smlouvy). Uznání závazku z neplatné smlouvy je tedy třeba brát v úvahu i při posouzení nároku z titulu bezdůvodného obohacení.

Ze shora uvedeného vyplývá, že závěr odvolacího soudu, stejně jako soudu prvního stupně, ohledně posouzení otázky důkazního břemene při uznání závazku a následně posouzení uplatněného nároku žalobkyně, není v souladu s dosavadní judikaturou. Nejvyšší soud proto uzavřel, že dovolací důvod, který vycházel z argumentu nesprávného právního posouzení ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., byl uplatněn důvodně, a tudíž napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243b odst. 2 o. s. ř. zrušil. Nezabýval se již uplatněným dovolacím důvodem podle § 241a odst. 3 o. s. ř., neboť ve vztahu k nesprávnému právnímu posouzení věci odvolacím soudem by bylo takové přezkoumání oprávněnou dovolatelkou uplatněných námitek nadbytečné. Jelikož důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i pro rozsudek soudu prvního stupně, Nejvyšší soud zrušil i rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.). Soud prvního stupně bude v dalším řízení vázán právním názorem dovolacího soudu (§ 243d odst. 1, věta za středníkem o. s. ř.), přičemž rozhodne také o dosavadních nákladech řízení včetně řízení dovolacího (§ 243d odst. 1 o. s. ř.).

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Nájemné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Péče o dítě \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o smlouvě budoucí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)